5.11.2020

VM/KAO

Vuoden 2021 talousarvioesitys, kuntien tukeminen, pl 28.

28.90.30 Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen

Momentin loppusumma on 7 696,6 milj. euroa. Se on noin 622 milj. euroa enemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Momentin loppusumman kasvu johtuu lähinnä valtionosuuden kertaluonteisesta 300 milj. euron korotuksesta, indeksikorotuksesta (174 milj. euroa), määrärahan palautuksesta kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmästä, vanhuspalvelulain hoitajamitoituksen muutokseen liittyvästä valtionosuudenlisäyksestä sekä muista hallitusohjelman mukaisista uudistuksista (uudistukset yhteensä 112 milj. euroa). Vuosittain tehtävä valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus vähentää valtionosuutta 13,7 milj. euroa vuonna 2021.

Pitkäaikaistyöttömien eläketukeen liittyvä vähennys on 13,6 milj. euroa vuonna 2021. Tämä on 9 milj. euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden vähennys. Momentilta vähennettävä vuoden 2019 kuntien maksuosuus perustoimeentulotuesta on 337,2 milj. euroa.

Vuodelle 2021 esitetään vanhuspalvelulain 0,7 hoitajamitoitukseen liittyvän uudistuksen toteuttamiseen valtionosuutta 52,8 milj. euroa. Tästä 30 milj. euroa on siirtoa STM:n momentilta 33.60.39.

Hoitajamitoituksen muutoksen rahoitus kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentilla:

	2020	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
milj. €					
0,7 hoitajamitoitus	12,7	52,8	96,5	224,7	265,8

Muut hallitusohjelman mukaiset uudistukset:

- Asiakasmaksulain kokonaisuudistus 1.7.2021 alkaen (vuositaso 45 milj. euroa) 17,9 milj. €
- Subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus 9,9 milj. € (vuoden 2020 talousarviossa lisäys 7,1 milj. €, vuositaso 17 milj. €)
- Ryhmäkokojen pienentäminen yli 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa 9,3 milj. € (vuoden 2020 talousarviossa lisäys 6,7 milj. €, vuositaso16 milj. €)

- Oppivelvollisuuden laajentaminen siirto OKM:n hallinnonalalta (momentti 29.10.30) 5,9 milj. €

Muut tehtävien muutokset:

- YTHS-uudistus - 32 milj. €
  (ammattikorkeakouluopiskelijat yths:n palvelujen piiriin)
- lastensuojelun jälkihuollon laajennus + 12 milj. €
- A1 –kielen opetuksen aloittamisen varhennus + 4,5 milj. €

Muut:

- valtionosuuden kertaluonteinen lisäys + 46,4 milj. €
  (tässä on otetttu huomioon valtionosuuden kertaluonteinen valtionosuuden 280 milj. euron lisäys sekä kiky-sopimukseen liittyvä 233,6 milj. euron valtionosuuden vähennys)
- valtionosuuden harkinnanvarainen korotus + 30 milj. €

- indeksikorotus (2,4 %) + 173,6 milj. €
- valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus - 13,7 milj. €+

- Siirto kuntien kannustinjärjestelmiin (28.90.32) on 10 milj. €.

- Kehyspäätöksen mukaisesti 10 milj. euron siirretään kriisikuntien tai kriisiytymässä olevien kuntien harkinnanvaraiseen yhdistymisavustukseen momentille 28.90.31.

Peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 25,67 vuonna 2021. Valtionosuus prosentti nousee 0,18 prosenttiyksikköä vuoden 2020 lopulliseen tasoon verrattuna.

Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä (28.90.35):

Peruspalvelujen valtionosuusmomentilta maksettiin kunnille vuosina 2010-2019 yhteensä 1 967 milj. euroa kompensaatiota valtion päätöksistä johtuviin verotulojen menetykseen. Vuodesta 2020 lähtien nämä kompensaatiot on maksettu omalta momentiltaan 28.90.35. Vuodelle 2021 kompensaatiomomentin määräraha on 2 360 milj. euroa. Vuonna 2021 momentin määrärahaa pienentää vuonna 2020 maksetun väliaikaiseen verotulojen viivästymiseen liittyvän korvauksen takaisinperintä (-88 milj. € vuonna 2021 ja -26 milj. € vuonna 2022).

LISÄKSI:

Yhteisöveron jako-osuuden korotusta jatketaan vuonna 2021 (+550 milj. euroa)

Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan 70 milj. eurolla. Tämä kompensoidaan kunnille korottamalla yhteisövero-osuutta 2 %-yksiköllä (102 milj. euroa). Pysyvä muutos.

Koronaan liittyvät testaus- ja muut menot 1,66 mrd. euroa
- STM:n momentti 33.60.38
- koronatestaus 1,4 mrd. euroa, testausteknologia 30 milj. euroa, rajanylityspaikkojen terveysturvallisuus 30 milj. euroa ja sairaanhoitopiirien ja kuntien koronamenot 200 milj. euroa
- kehyksen ulkopuolisia menoja
- STM-VM yhteistyössä arvioidaan kuntien ja sh-piirien avustusjärjestelmän kokonaisuus siten, että kannustimet kustannustehokkaaseen toimintaan säilyvät, työn edetessä myös avustuksiin käytettävät budjettimomentit voivat tarkentua.

Hallitus sitoutuu purkamaan hoito- ja palveluvelkaa 450 miljoonan euron kokonaisuudella vuosina 2021 – 2023 (EU:n elpymisväline)

Varhaiskasvatuksen kolmiportainen tuki
- OKM:n valtionavustus 15 milj. euroa
- myöhemmin valmistellaan varhaiskasvatuslain muutos ja lisäys peruspalvelujen valtionosuuteen

Ammatillisen koulutuksen resurssit (kori 2)
- ammatillisen koulutuksen resursseja vahvistetaan kohdentamalla opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen 150 miljoonaa euroa vuoteen 2022 mennessä.
- budjetoidaan täydentävässä esityksessä

Jatkuva oppiminen (kori 2)
- 40 milj. euron lisäys
- täydentävä esitys, tällä hetkellä budjettiin sisältyy 2 milj. euroa

Kuntatalous vuodesta 2021 eteenpäin

Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna kuntatalouden tilanne on edelleen vaikea. Vuoden 2020 lisätalousarvioesitysten sekä vuoden 2021 talousarvioesityksen mukaiset tukitoimet helpottavat kuntatalouden tilaa vuonna 2021. Vuoden 2020 mittavien tukitoimien vuoksi kuntatalouden tila kuitenkin heikkenee vuonna 2021 kuluvaan vuoteen verrattuna. Talous jatkaa heikkenemistään myös jatkovuosina kehyskaudella, kun valtion määräaikaiset tukitoimet päättyvät. Kuntatalouden pidemmän aikavälin haasteena on jo pitkään jatkunut tulojen ja menojen rakenteellinen epätasapaino, joka johtuu muun muassa vanhusväestön määrän ja palvelutarpeen kasvusta, kuntien tulorakenteen heikentymisestä, maan sisäisestä muuttoliikkeestä sekä syntyvyyden laskusta. Vuosille 2020 ja 2021 kuntatalouteen osoitettavat merkittävät tukitoimenpiteet eivät korjaa näitä rakenteellisia ongelmia. Tähän liittyen hallitus päätti budjettiriihen yhteydessä käynnistää kuntapolitiikan pidemmän aikavälin suuntaviivojen valmistelun.